ZPRAVODAJ

JIHOČESKÝCH BOTANIKŮ

Roč. IV. Listopad 1963 Čís. 3
(18)

Zpráva z výroční členské schůze Jihočeské pobočky Čs. botanické společnosti v Čes. Budějovicích.

Dne 24. listopadu 1963 se konala v přírodovědecké pracovně Jihočeského muzea v Čes. Budějovicích výroční členská schůze, které se zúčastnilo 18 pracovníků (tj. 26 % z celk. počtu členů pobočky) a 10 se omluvilo. O průběhu jednání podáváme všem členům a spolupracovníkům stručnou zprávu.

Předseda pobočky R. Šurka zahájil schůzi, uvítal přítomné a vzpomenul zemřelých členů společnosti (dr. K. Hrubý, prom. biolog J. Stuchlý). Jako hosté se výroční schůze zúčastnili zástupci Jihočeského krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody J. Ebenhöh, ředitel Jihočeského vlastivědného muzea K. Pletzer a zástupce Ochranářského průzkumu Šumavy P. Trpák.

Jednatel pobočky seznámil účastníky s činností pobočky za uplynulé období. Hlavní činností pobočky bylo mapování rozšíření významných druhů rostlin na území jižních Čech. V roce 1962 bylo rozpracováno rozšíření 68 druhů rostlin, v letošním roce stoupí počet vymapovaných druhů na 143. U některých druhů nejsou však dosud vymapovány lokality z celého území jižních Čech, nýbrž pouze z části oblasti. Zatím byl vymapován pouze materiál, který měli k dispozici vedoucí jednotlivých oblastí. V příštím roce se obrátíme se seznamem všech mapovaných druhů na naše členy a spolupracovníky o žádostí o doplnění lokalit.

Ve dnech 5. - 7. července 1963 byl uspořádán v Milevsku floristický kurz, kterého se zúčastnilo celkem 14 pracovníků. (Další podrobnosti o kurzu jsou uvedeny ve zvláštní zprávě).

S botanickým oddělením Národního muzea v Praze spolupracovali při sběru rostlin určených k výměně se zahraničními ústavy pravidelně pouze 2 pracovníci pobočky. Přesný počet bude ještě zjišťován. Škoda, že tato důležitá akce nenalezla u našich spolupracovníků větší pochopení. Není nijak časově náročná, protože sebraný materiál není nutno sušit, ale postačí zaslat ihned po sebrání do Národního muzea, kde bude usušen.

I v letošním roce se výbor pobočky snažil získat mezi čsl. botaniky spolupracovníky pro revizi herbářového materiálu našich členů. Z nových specialistů byl získán F. Weber pro revizi rodu Thymus L.

Výbor pobočky udržoval styk se všemi pobočkami v Čechách a na Moravě a vyměňoval si s nimi informační materiál. K rozšíření spolupráce mezi jednotlivými pobočkami dosud nedošlo. Byl navázán styk s Ochranářským průzkumem Šumavy, který má sekretariát v Táboře. Dále pobočka spolupracovala se zdravotnickou komisí Jihočeského krajského národního výboru v Čes. Budějovicích při sestavování tabulky hojnosti výskytu léč. rostlin na území Jihočeského kraje. S dendrologickou sekcí Čs. botanické společnosti byla rovněž navázána spolupráce.

S dr. I. Klášterským, spoluautorem připravované flory ČSSR, byli ve styku vedoucí jednotlivých oblastí a sdělili mu lokality některých kapradorostů.

Jihočeská pobočka vydala v letošním roce zatím 2 čísla Zpravodaje o celkovém počtu 9 stran. Byla ustavena redakční rada, která usiluje o zlepšení úrovně Zpravodaje.

Výbor pobočky se sešel v uplynulém období 3x a to vždy v Čes. Budějovicích.
K 24. 11. 1963 má pobočka celkem 65 spolupracovníků, z toho je 34 pracovníků členy ČSBS.

Po diskusi ke zprávě a po příspěvcích hostů byla zvolena volební komise o složení : Jan Hartl, předseda komise, dr. F. Pištn a S. Kučera, členové komise. Volby byly provedeny tajným hlasováním. Celkem se voleb zúčastnilo 18 zúčastněných a 21 pracovníků zaslalo kandidátku poštou, tedy celkem 39 členů, tj. 60 % z celkového počtu. K navrženým kandidátům nebylo připomínek. Obsazení funkcí ve výboru zůstalo stejné jako v minulém roce.

Po volbách následovala přednáška zástupce Ochranářského průzkumu Šumavy P. Trpáka o navržené chráněné oblasti Šumava (CHKO).

Po poledni přestávce seznámil předseda účastníky schůze s plánem činnosti pobočky pro rok 1964 (pokračování v průzkumu Milevska, výzkum rezervací, výzkum flory nádraží, pokračování v mapování, vydávání atlasu rozšíření rostlin na území jižních Čech, doplňování herbářů v Jihočeském muzeu, průzkum Šumavy).

Pak následovala přednáška dr. J. Boufka o " Problematice a zjišťování sporných a pravděpodobných botanických nálezů ". Potom informoval V. Skalický účastníky schůze o druzích nových pro flóru ČSSR. Po diskusi byla výroční schůze ukončena. -

V. Chán.

Botanické sbírky Jihočeského muzea.

Často se setkáváme s názorem, zda budování herbáře v krajském měřítku není duplicitní prací, když existují ústřední herbáře s miliony položek v hlavních vědeckých ústavech, které zahrnují sběry ze všech oblastí republiky. Regionální herbáře mají ovšem poněkud jinou funkci než herbáře ústřední. Neslouží ani tak systematickému studiu jednotlivých taxonů (i když k tomu jsou nyní také využívány).

ale především jako srovnávací a dokladová regionální sbírka. Využívají ji především pracovníci z příslušné oblasti k revizi vlastních sběrů. Není tedy botanická sbírka v oblastních muzeích zbytečnou duplicitou, jako jí nejsou třeba krajské vědecké knihovny.

Regionálním herbářem má být i herbář Jihočeského muzea v Čes. Budějovicích. Do roku 1958 muzeum nemělo pro botaniku odborného pracovníka. Základem herbáře se stala sbírka, kterou shromáždil a uspořádal profesor Leontin Šata kolem roku 1949. Je tvořena sběry známých jihočeských pracovníků, zejména samotného L. Šatl, R. Kirky aj. Krom toho obsahuje sběry (bez udání sběratele, ale s lokalitou), převedené do muzea patrně po válce z některé německé školy. Tyto sběry pocházejí převážně z nejbližšího okolí Č. Budějovic a ze Třeboňska a nedávají proto úplný obraz o vegetaci celých jižních Čech. V roce 1960 byly herbáře Jihočeského muzea obohaceny o starší herbář z muzea v Bechyni. Herbář obsahuje jednak sběry z okolí Bechyně, jednak ze severních Čech, které mohou sloužit jako položky srovnávací.

Ne již tak kvalitním přírůstkem byla sbírka po F. Štrábergrovi z Jindřichova Hradce, obsahující krom volně rostoucích rostlin též sběry ze zahrádek, což není na etiketách jasně vyznačeno.

Podstatnějším přínosem však byl herbář po A. Veselém, bývalém řediteli reálky v Č. Budějovicích. Herbář měl přes 1500 položek, obsahoval sběry vesměs jihočeské, dobře určené, s poměrně přesně udávanými lokalitami. Sběratel byl z velké části sám A. Veselý, část mu zřejmě nosili jeho žáci, některé položky byly získány výměnou. Tento herbář byl ovšem poznamenán jistou " filatelistickou zálibou ". Tak na příklad obsahoval šest bohatých položek Pedicularis sceptrum - carolinum od Lipky u Vimperka z lokality, která byla podobnými sběrateli prakticky zničena.

Dále byl získán starý herbář vázaný jako kniha do třech svazků, bez udání lokalit, jen s celkovým nadpisem: Flora des Schulbezirkes Kaplitz. Obsahuje ale asi i sběry ze zahrádek, což jeho cenu značně snižuje.

Od konce roku 1958 má Jihočeské muzeum pro botaniku odbornou sílu, která herbář soustavně doplňuje srovnávacím a dokladovým materiálem z celého území jižních Čech. Velké množství cenného herbářového materiálu pochází ze zátopové oblasti Orlické přehrady. V současné době se doplňuje herbář především položkami ostřic, vrb a trav, tedy sběry ze skupin, kterým nebyla věnována v minulosti příliš velká pozornost.

Na doplňování herbáře se podílejí nemalou měrou i někteří členové Jihočeské pobočky ČSBS, zejména A. Čábera, J. Gazda, V. Zelený aj.

Protože herbář Jihočeského muzea má být i herbářem srovnávacím, je nutno jej doplňovat i sběry z území mimo jižní Čechy. Tento úkol se plní jen příležitostně, částečně si lze pomoci výměnou, která zatím byla prováděna jen v nepatrné míře.

Celkem obsahuje herbář Jihočeského muzea na 9000 herbářových položek cévnatých rostlin. Sbírka kryptogam - mechů, lišejníků a hub je teprve v začátcích, obsahuje asi 500 položek. Určena je jen část.

Nutno se ještě zmínit o významných jihočeských herbářích v zemědělském muzeu v Hluboké nad Vltavou v zámečku Ohrada, které obsahují výbornou sbírku V. Hirsche, část herbáře J. Jungbauera a velký, starý, patrně schwarzenberský herbář o mnoha tisících položkách. Obsahuje sběry z území britských kolonií v Africe.

Po založení jihočeské pobočky ČSBS stal se muzejní herbář cenným zdrojem poznání a bude sloužit i při plnění jednoho z hlavních současných úkolů pobočky - při mapování rozšíření některých důležitých druhů rostlin jižních Čech.

Denisa Blažková.

Zpráva o floristickém kurzu v Milevsku.

Ve dnech 5. - 7. července 1963 byl uspořádán v Milevsku floristický kurz. Jeho účelem bylo seznámit pracovníky pobočky s novinkami v botanice a na exkursích pak provést floristický průzkum okolí Milevska, ze kterého známe téměř žádné údaje v tomto směru. Vedoucím kurzu byl R. Kurka, organizaci zajišťovali V. Chán a J. Kaisler. P. Tomšovic informoval účastníky kurzu o určování a rozšíření jednotlivých druhů od rodu Rorippa. V. Skalický seznámil pracovníky s novinkami v systematice uvedenými v letos vydaném IV. dílu Exkursionsflora von Deutschland od W. Rothmalera. Dne 6. a 7. července byly uspořádány celodenní exkurse. Účastníci kurzu byli rozděleni do 3 skupin, ve kterých pak provádějí průzkum předem určené oblasti. Vedoucími skupin byli R. Kurka, A. Čábera a V. Skalický.

Kursu se zúčastnilo celkem 14 pracovníků a sice A. Čábera, M. Emmerová, A. Hohausová, V. Chán, J. Kaisler, R. Kurka, J. Lukáš, F. Machovec, M. Pírná, V. Skalický, inž. F. Šína, J. Štěpán, P. Tomšovic a J. Vaněček.

Přestože bylo prozkoumáno pouze blízké okolí Milevska, byla nalezena celá řada významných druhů, jejichž výskyt byl překvapením. Ze zajímavých nálezů jmenuji alespoň Ophioglossum vulgatum, Botrychium matricariaefolium, Carex silvatica, Vicia dumetorum, Juncus glaucus, Carduus crispus, Falcaria vulgaris, Phleum Boehmeri, Chaerophyllum bulbosum, Potentilla canescens, Impatiens parviflora, Atriplex nitens, Laserpitium prutenicum.

Floristické údaje získané při exkursích budou kartoteční zpracovány. V příštím roce se plánuje další průzkum okolí Milevska.

V. Chán

ORGANIZAČNÍ ZPRÁVY

Podobně jako v minulých letech bude pobočka i počátkem příštího roku odesílat specialistům k revizi herbářový materiál a sice od následujících rodů a čeledí : Daucaceae (mrkvovité), Euphrasia

(svlstlík), Agrimonia (řepík), Hieracium (jestřábník), Achillea (řebříček), Lathyrus (hrechor), Vicia (vikev), Juncus (sítina), Salix (vrba), Potentilla (mochna), Thymus (mateřídouška). Využijte této příležitosti a nechte si zrevidovati nebo určit sběry od uvedených rodů a čeledí. Materiál bude hromadně odesílán a proto zašlete své sběry nejpozději do 31. 12. 1963 na adresu : Milan Rivola, prom. biolog, Jihočeské muzeum, Čes. Budějovice.

Jednatel pobočky změnil bydliště a žádá všechny členy a spolupracovníky, aby případnou korespondenci zasílali na adresu: V. Chán, Strakonice-867/I.

Výbor pobočky žádá všechny členy a spolupracovníky, kteří se zúčastnili sběru rostlin pro botanické oddělení Národního muzea na výměnu se zahraničními ústavy, aby nejpozději do 15. 12. 1963 sdělili jednateli, které druhy sbírali.

ÚMRTÍ

Všechny botaniky, kteří znali prom. biol. Jana S T U C H L É H O , zdrtila zpráva o jeho tragickém úmrtí 18. 10. 1963 ve věku 23 let. Do botanického světa vstoupil r. 1957, kdy začal studovat na katedře botaniky přírodovědecké fakulty univ. Karlovy v Praze. Svým nadšením a láskou k botanice, obětavostí, nesobeckou pomocí a čistotou lidských vztahů si získal mnoho oddaných přátel. Jsem rád, že jsem mu mohl být po celou dobu právě jedním z nejbližších. Na katedře botaniky působil v době svých studií jako demonstrátor a jako asistent na kryptogamickém oddělení. Věnoval se zejména taxonomii, chorologii a cenologii mechorostů, zejména v Českém krasu a v Poloninských Karpatech, ale znal dobře i vyšší rostliny. Byl pilným sběratelem. Zúčastnil se aktivně i práce v jižních Čechách ; mnozí z členů jihočeské pobočky Čs. bot. společnosti jej poznali na floristických kurzech a jako jednoho z vedoucích exkursí i na Jubilejním sjezdu Čs. bot. společnosti loňského roku. Sbíral ve východní části Jindřichohradecka, při terénních praxích na Českokrumlovsku a na Novobystřicku a po skončení studií na fakultě jako pracovník Botanického ústavu ČSAV konal bryocenologická studia na rybnících budějovické pánve. Československá bryologie a vůbec botanika ztratila v něm nadějného pracovníka a zejména člověka, kterého snad každý musel mít rád.

V. Skalický.

ČASOPISY

Redakci Zpravodaje došlo : Dendrologická sekce ČSBS - sdělení č. 5 (květen 1963), 6 (červenec 1963), č. 7 (listopad 1963).

Východočeský botanický Zpravodaj č. 3/1963. Zájemcům zapůjčí uvedený materiál na požádání jednatel.

Preslia, roč. 35 (1963), čís. 3 :

J. Moravec : Příspěvek k rozšíření Pteridophyt v jihozápadních a jižních Čechách. - p. 255-276, 4 mapky.

NOVÉ KNIHY

Miroslav Smejkal : Taxonomické studie československých druhů rodu Euphrasia L. - Vydalo SAV, 1963, 82 str., 10 tab., 9 mapek, Kčs 9,50.

ZPRAVODAJ jihočeských botaniků. - Vydává : Jihočeská pobočka Čs. botanické společnosti v Čes. Budějovicích pouze pro potřebu svých členů a spolupracovníků. Řídí redakční rada : M. Rivola a J. Štěpán, redaktor : V. Chán, Strakonice-867/I. Články a dotazy týkající se obsahu zasílejte na adresu redaktora.
Rozmnožují : ČZM-Strakonice. Počet výtisků : 120. Papír Ps 70 A4.
Toto číslo vyšlo 30. listopadu 1963.